

№ 40 (729)
Кастрычнік 2018 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- ☞ **Гасціннасць: гастронамічны турызм** – стар. 2 – 3
- ☞ **Землякі: Пакровы ў Прыбайкалі** – стар. 5
- ☞ **Па-за кадрам: аброўскае вяселле** – стар. 6

Скот Кэрал і 30-метровы скрутак з тэкстам «Кнігі Псальмаў» Скарны, напісаны на розных мовах

Фота: Намалі М. ПРЭВІЧ

Пра міжнародны кангрэс «Бібліятэка як феномен культуры» чытайце на стар. 3

На тым тыдні...

✓ **16 кастрычніка** ў галерэі «Ракурс» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі прайшлі прэзентацыя кнігі «**Бачу Беларусь такой**» і **фотавыстаўка Уладзіслава Цыдзіка**, прысвечаныя Году малой радзімы. Выданне пабачыла свет сёлета ў Выдавецкім доме «Звязда», выйшла на трох мовах: беларускай, англійскай і рускай. Яно адлюстроўвае розныя куткі нашай краіны. Асаблівасцю новага выдання сталі апублікаваныя ў ім вершы таленавітых сучаснікаў.

Велічная і грандыёзная, старажытная і юная, зялёная і блакітная – такую бачыцца Беларусь неаб'якаваму фатографу. У кнізе аўтар здымкаў У. Цыдзік разам з 65-ю беларускімі паэтамі выказвае свае пчырыя пачуцці да роднай зямлі.

Выстаўка працягне працу да 16 лістапада (дата заканчэння можа быць зменена).

✓ **17 кастрычніка** ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» адкрылася **выстаўка «Абразы і час»** іканапіснай майстэрні Віктара Доўнара «IKONIQUE».

В. Доўнар – знакаміты беларускі іканапісец, член Беларускага саюза мастакоў і Беларускага саюза кінематаграфістаў; у 1997 г. Патрыярхам Маскоўскім і ўсяе Русі Алексіем II узнагароджаны ордэнам Вернага князя Данііла Маскоўскага II ступені. Больш за 25 гадоў кіруе іканапіснай майстэр-

няй «IKONIQUE», якая за сваю дзейнасць атрымлівае дыпламы і граматы, у 2011 г. стала лаўрэатам прэміі Канстанціна Астрожскага і набыла міжнародны статус.

На экспазіцыі прадстаўленыя спісы страчаных абразоў беларускай школы і новае прачытанне вядомых вобразаў, напісаных на міжнародным Лагойскім іканапісным пленэры, фотаплакаты фрэсак і мазаік майстэрні «IKONIQUE».

Шырокая геаграфія працаў іканапіснай майстэрні Доўнара дэманструе, як беражліва захоўваюць мастакі старыя традыцыі фрэскі ў сучасным роспісе. Грунтоўна вывучаючы кананічнае мастацтва іканапісу і кіруючыся найлепшымі ўзорамі візантыйскіх майстроў, майстэрня назапасіла вялікі досвед у стварэнні фрэскавага жывапісу, мазаік і іконаў. За 25 гадоў сваёй прафесійнай дзейнасці іканапісцы распісалі фрэскамі больш за 20 цэркваў і малельных пакояў, створана 15 найскладаных мазаічных пано, напісаныя сотні абразоў для іканастасаў праваслаўных цэркваў Беларусі, Польшчы, Украіны, Швейцарыі, Узбекістана, Чарнагорыі і Румыніі.

Майстэрня «IKONIQUE» актыўна ўдзельнічае ў навуковых канферэнцыях і міжнародных пленэрах, прысвечаных гісторыі іканапісу і пошукам сучаснага пра-

чытання іканапіснага ладу. Іканапісцы не раз прадстаўлялі свае працы на міжнародных выстаўках. Пасля правядзення міжнароднага пленэру ў Лагойску, прысвечанага беларускай цудатворнай іконе, іканапісная майстэрня арганізавала і правяла 10 выставак у краіне і за мяжой.

Разам з бацькам у майстэрні працуюць яго сыны Аляксей і Мікалай, якія маюць адмысловую адукацыю, з'яўляюцца прафесійнымі мастакамі.

Выстаўка працуе да 29 кастрычніка.

✓ **17 кастрычніка** ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» адкрыта **выстаўка «...И Тебе славу возсылаю»** мастака-іканапісца Васіля Бірука. Экспазіцыя прадстаўленая разнастайнымі працамі аўтара: ад разьбы па дрэве да іканапісу. Ён таксама піша вершы.

Прыход у іканапіс Васіля Антонавіча пачаўся з прапановы распісаць іканастас царквы Свяціцеля Мікалая Цудатворцы ў роднай вёсцы мастака – Кароцічы на Століншчыне. Займаўся мастак аздабленнем царквы Успення Найсвятой Багародзіцы ў в. Хаты-

нічы Ганцавіцкага раёна. Ён распісаў сцены, вырабіў іканастас і розныя ківоты, напісаў іконы для храма. В. Бірук браў удзел у многіх праваслаўных выстаўках, выстаўляўся ў мінскай бібліятэцы № 19 і абласной бібліятэцы імя А. Пушкіна.

Выстаўка працуе да 29 кастрычніка.

✓ **19 кастрычніка** ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа прайшло **адкрыццё выстаўкі Анатолія Александровіча «Родныя вобразы»** і творчая вечарына памяці мастака ў межах музейнага праекта «Творчыя сем'і ў Доме Коласа».

А. Александровіч – прызнаны майстра ў галіне станковай і кніжнай графікі. Больш за 100 літаратурных твораў айчынных і замежных аўтараў былі аздабленыя яго ілюстрацыямі. Зборнік Якуба Коласа «Песні жалбы» таксама атрымаў мастацкае ўвасабленне ў выглядзе серыі афортаў, што вылучаюцца рэалістычнасцю, глыбінёю. Шырокую вядомасць атрымалі яго серыі афортаў «Француск Скарнына»,

«Вялікая Айчынная», «Ты сніхся мне, Няміга».

✓ У Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага новы цыкл адукацыйных мерапрыемстваў. З **20 кастрычніка** па суботах тут праходзяць **лекцыі па гісторыі музыкі і мастацтва «Ад Баха і Гершвіна: гутаркі пра класічную музыку і мастацтва»**.

Праект падрыхтаваны сумесна з устаною дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі «Музыкальная школа Артэма Шапльыко». Гэта аўтарскі экспрэс-курс па гісторыі музыкі (10 лекцыяў па 60 – 90 хвілін, з дэманстрацыяй відыа і аўдыяматэрыялаў, інтэрактыўнымі формамі навучання). Чытае лекцыі лектар-музыказнаўца Беларускай дзяржаўнай філармоніі Варвара Царук, магістр мастацтвазнаўства. 20 кастрычніка гаварылі пра музычнае і выяўленчае мастацтва сярэднявечча і Адраджэння. Наступныя сустрэчы будуць прысвечаны музыцы барока, класіцызму ў музыцы і жывапісе, Моцарту і Бетховену, музычнаму мастацтву XIX ст., шляху «ад авангарда да постмадэрнізму» ды інш.

Падпісацца на «Краязнаўчую газету» можна з любога месяца (да 25 чысла папярэдняга месяца)

Сябры! Не забудзьцеся пра 2019 год

падпісныя індэксы: індывідуальны – 63320 ведамасны – 633202

Свята і радасць ад «Гарэзлікаў»

Жывуць у вёсцы Вялікае Падлессе, што на Ляхавічыне, добрыя, актыўныя і вельмі таленавітыя «гарэзлікі». Хто яны? Гэта дзеці, удзельнікі бібліягуртка «Гарэзлікі», якім кіруе мясцовы бібліятэкар Ларыса Глеб. Без «гарэзлікаў» не абыходзіцца ні адно мясцовае мерапрыемства, запрашаюць іх выступаць і ў райцэнтры. У гуртку вядзецца праца па выхаванні найлепшых якасцяў дзяцей, і вялікая ўвага надаецца духоўнаму сталенню. Іх талент і жаданне выступаць толькі падштурхоўвае на розныя ідэі.

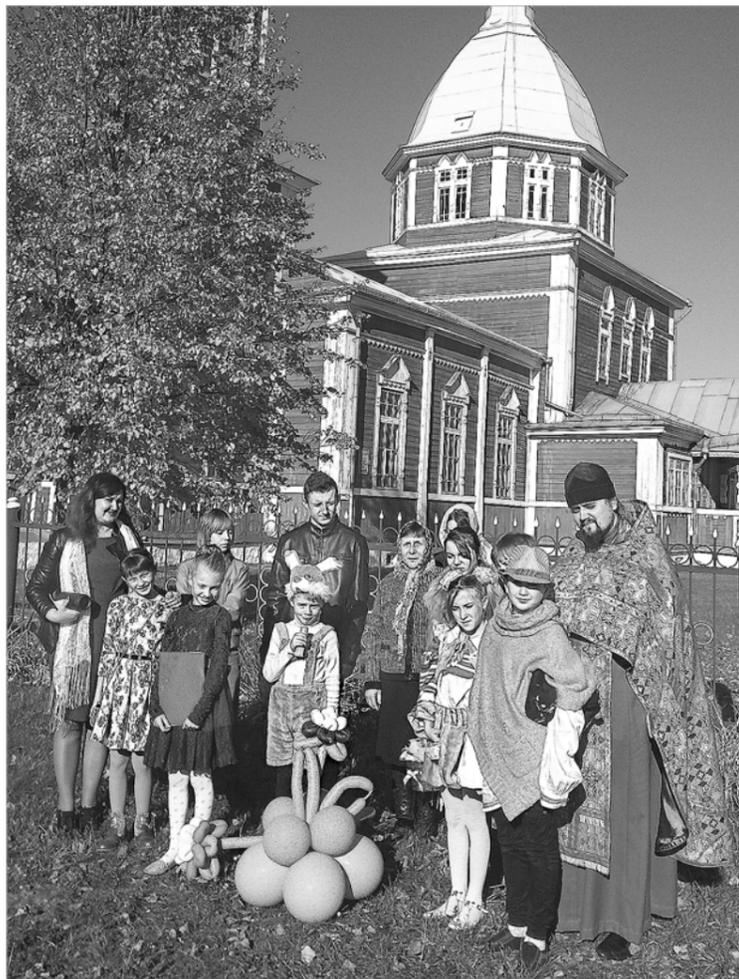
Так, 14 кастрычніка ў дваіное свята – Пакроў Найсвятой Багародзіцы і Дзень маці – хлопчыкі і дзяўчынкі з «Гарэзлікаў» разам з выхаванцамі нядзельных школаў Ляхавічаў і вёскі Вялікая Лотва здзейснілі сапраўднае мінігурнэ па раёне. Артысты пабывалі ў вёсцы Востраў, дзе наведалі храм Святых апосталаў Пятра і Паўла і бралі ўдзел у малебне. Настаяцель айцец Раман Белавус цікава расказаў пра гісторыю царквы, а «Гарэзлікі» выступілі перад прысутнымі з п'есай «Пакроў Багародзіцы», якая прыйшла даспадобы ўсім. Маладыя артысты здзівілі сваім уменнем трымацца на публіцы.

Другім пунктам, дзе чакалі гасцей, стала вёска Конькі. У мясцовым Доме культуры прайшоў канцэрт да Дня маці, дзе выступілі і нашыя «Гарэзлікі». П'еса надзвычай удала ўпісалася ў святочную праграму. Прысутныя пляскалі ў

ладкі зайчыку, мышцы-нарушцы, вожыку і лісе-прыгажуні, а таксама бабулі, Машы і вядучай, якія выдатна справіліся са сваімі ролямі. Асобна хочацца падзякаваць ААТ «Жарабковічы», кіраўніцтва якога заўжды прыходзіць на дапамогу маленькім артыстам і ласкава прадастаўляе транспарт для

ўдзелу ў мерапрыемствах, каб дзеці радалі выступленямі дарослых і малых, дарылі святло і радасць усім.

Лізавета МАЦУЛЕВІЧ, загадчыца аддзела бібліятэчнай рэкламы і маркетынгу Ляхавіцкай ЦРБ імя Янкі Купалы Фота Ларысы ГЛЕБ

Колькасць турыстаў у Беларусь апошнім часам павялічваецца, кажа афіцыйная статыстыка. І апроч каб паглядзець наш край ды падзівіцца ягонымі цікавосткамі, гасцей цікавіць нашая кухня. Многія хочуць паспытаць нацыянальныя стравы. Ды й мы самі пачалі больш цікавіцца кухняю продкаў. Што ёсць, акрамя дранікаў ды мачанкі? Пра гэта ішла гутарка пад час нядаўняга круглага стала «Беларусь гастронамічная! Мара або рэальнасць?». Ініцыятарам яго правядзення стала грамадскае аб'яднанне «Адпачынак у вёсцы», а сярод запрошаных былі прадстаўнікі міністэрстваў спорту і турызму, гандлю, культуры, а таксама рэстаратары, гаспадары аграрыядзібаў, кулінарныя крытыкі.

Пачаць публікацыю варта з некаторых лічбаў, што прагучалі пад час мерапрыемства. У свеце адбываецца прырост гастронамічнага турызму на 7 – 12 адсоткаў штогод. 600 тыс. вандровак у Еўропе – выключна гастронамічныя. 30 адсоткаў (апошнім часам – і болей) грошай турыстамі траціцца на ежу. Штогод 5 млн турыстаў прыязджае ў Іспанію дзеля мясцовых страваў і віна. 79 адсоткаў падзеяў (фэсты, святы, імпрэзы і пад.) звязаныя з ежаю.

У сваім выступленні дырэктар Дэпартамента па турызме Міністэрства спорту і турызму Алег Моўчан зазначыў, што «Беларусь знаходзіцца ў пачатку шляху; мы крыху страцілі час, і цяпер даводзіцца

даганяць іншыя краіны». Таму выступаюць падзякаваць тым, хто ўзяў на сябе цяжар прасоўвання гастронамічнага турызму ў нас. Бо дапытлівы турыст заўсёды цікавіцца стравамі рэгіёна, дзе вандруе. Прадстаўнік Міністэрства сказаў таксама:

– Пэўныя крокі ў гэтым накірунку робяцца. Праводзяцца кулінарныя фэсты (прыкладам, «Дранік-фест», «Мотальскія прысмакі»), ствараюцца гастронамічныя маршруты, распрацаваная кулінарная мапа. У краіне сёння 240 аб'ектаў грамадскага харчавання спецыялізуецца на беларускай кухні. А яшчэ ёсць аграрыядзібы, што прасоўваюць гэты накірунак. Таму патрэбна імкнуцца да каарды-

нацы дзеянняў усіх зацікаўленых у стварэнні гастронамічнага брэнду дзяржавы.

Старшыня «Адпачынку ў вёсцы» Валерыя Кліцунова звярнула ўвагу, што «хаця ў свеце назіраецца глабалізацыя, але з іншага боку бачым іншыя тэндэнцыі – рэгіянальнасць, лакалізацыя». І ў нас фэстывалі, звязаныя з кухняю, становяцца больш папулярнымі. Вынікі апытання кажуць, што

пры выбары паміж імпрэзамі музычнымі і кулінарнымі большасць выбірае апошнія.

Выступленні замежных экспертаў былі прысвечаныя акурата пабачанаму імі ў Беларусі, а таксама прапановам, што і як можна і варта зрабіць.

Прафесар Раберта Гарыбальдзі працуе ва ўніверсітэце Бергама (Італія), з'яўляецца дырэктарам Даследчага цэнт-

ра турыстычных дэстынацыяў і інтэрпрэтацыі спадчыны ў гэтай жа ўстанове, кіруе праектам «Усходняя Ламбардыя – Еўрапейскі гастронамічны рэгіён 2017». Яна ўваходзіць у праўленне Міжнароднага інстытута гастронаміі, культуры, мастацтва і турызму (International Institute of Gastronomy, Culture, Arts and Tourism, IGCAT). У сваім дакладзе «Гастронамічны ту-

А. Моўчан, А. Дод, Р. Гарыбальдзі

Каб больш было беларускасці

Наш прэзідэнт сказаў Пуціну на пятым форуме рэгіёнаў Беларусі і Расіі, што Магілёў не толькі беларускі, але і рускі горад. На маю думку, ён ужо больш рускі, чым беларускі: усе да аднаго чыноўнікі Магілёва гавораць толькі па-руску, дакументы яны зацвярджаюць толькі на рускай мове, шмільды ў горадзе пераважна на рускай мове, аб'явы і ў СМІ, і на слупах паўсёдна толькі на рускай мове, гамонка людзей на вуліцах і ў транспарце пераважна рускамоўная, зрэдку, як выключэнне, трасянка. І ніводнай беларускамоўнай газеты. Апошнім часам прыкметна павялічылася колькасць шмільдаў на англійскай мове. Нават назвы прыпынкаў транспарту з'явіліся на дзвюх мовах: рускай і англійскай – беларуская адсутнічае. Мы што: выбіраем, куды нам падацца – у Маскву ці ў Лондан?

Мяне такое становішча вельмі ўжо хвалюе. Таму ў Год малой радзімы я выдаў кніжку «Магіляўчане». У ёй публіцыстыка, проза, крытыка – усё пра Магілёў і магіляўчанаў. З 80 старонак 50 – на беларускай мове. Эпіграфам узяты верш-шэдэўр Аляксея Пысіна «Магілёўская гаворка», дзе ёсць радкі:

*Не пазнаю вас у маўчанні,
Сябры мае – магіляўчане.
Ды ўсюды з вамі ў звонкім ззянні
Ёсць слова дарагое – сянні.*

Цікавыя звесткі ёсць у нарысе пра вёску Грузаўку, якая стала ўжо вуліцай Краснапольскай ва ўспаміне аўтара пра пасляваенны Магілёў. Ёсць нарысы пра магіляўчанаў-франтавікоў – сярганта Мікалая Малышава, абаронцу Магілёва ўлетку 1941-га М. Сяргеева, друкара А. Пячорына. Змешчаныя чатыры артыкулы пра кнігі магіляўчанаў пра свой горад, хроніка літаратурнага жыцця «Пысінская школа прыгожага беларускага пісьменства на Магілёўшчыне», публіцыстычны артыкул «Беларус той – хто гаворыць па-беларуску». Прыцягне ўвагу чытача і нарыс «Малая радзіма ў паэзіі Івана Пехцерава». Кніга добра ілюстраваная. Сярод фотаздымкаў ёсць рэдкі, 1912 года, на якім мы бачым 26 жыхароў Грузаўкі пачатку ХХ стагоддзя.

Мяне непакоіць, што на магілёўскіх кладзішчах надмагільных пліты маюць надпісы толькі на рускай, польскай і яўрэйскай мовах, а беларускамоўных – лічаныя адзінкі. І я ў Год малой радзімы ў сваёй вёсцы Радзішына на шклоўскай зямлі струхнелыя помнікі бацьку, маці, бабулі і брату замяніў на новыя з карэльскага граніту. І на ўсіх тэксты на роднай матчынай мове. Спадзяюся, што нехта з маіх землякоў і чытачоў гэтай нататкі перайме мой прыклад. Па просьбе пляменнікаў закажаў і пяты помнік – сабе. На ім эпітафія: чатырохрадкоўе аднаго з вершаў паэта Пысіна. Я цвёрда перакананы, што беларус – той, хто гаворыць па-беларуску.

Я ганаруся тым, што я беларус і хачу ім застацца.

Віктар АРЦЕМ'ЕЎ, сябра Саюза пісьменнікаў Беларусі, г. Магілёў

Што акром мачанкі?

нацы дзеянняў усіх зацікаўленых у стварэнні гастронамічнага брэнду дзяржавы. Старшыня «Адпачынку ў вёсцы» Валерыя Кліцунова звярнула ўвагу, што «хаця ў свеце назіраецца глабалізацыя, але з іншага боку бачым іншыя тэндэнцыі – рэгіянальнасць, лакалізацыя». І ў нас фэстывалі, звязаныя з кухняю, становяцца больш папулярнымі. Вынікі апытання кажуць, што

пры выбары паміж імпрэзамі музычнымі і кулінарнымі большасць выбірае апошнія.

Выступленні замежных экспертаў былі прысвечаныя акурата пабачанаму імі ў Беларусі, а таксама прапановам, што і як можна і варта зрабіць.

Прафесар Раберта Гарыбальдзі працуе ва ўніверсітэце Бергама (Італія), з'яўляецца дырэктарам Даследчага цэнт-

ра турыстычных дэстынацыяў і інтэрпрэтацыі спадчыны ў гэтай жа ўстанове, кіруе праектам «Усходняя Ламбардыя – Еўрапейскі гастронамічны рэгіён 2017». Яна ўваходзіць у праўленне Міжнароднага інстытута гастронаміі, культуры, мастацтва і турызму (International Institute of Gastronomy, Culture, Arts and Tourism, IGCAT). У сваім дакладзе «Гастронамічны ту-

Міжнародны бібліятэчны кангрэс у Мінску

У міжнародны кангрэс «Бібліятэка як феномен культуры» сабраў у Мінску ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі больш за 400 удзельнікаў з 6 краінаў, у тым ліку Расіі, Украіны, Польшчы, Азербайджана, ЗША.

Тэма форума «Камфортнае асяроддзе бібліятэкі: новыя тэхналагічныя і матэрыяльна-тэхнічныя рашэнні» была адлюстраваная ў дакладах, прэзентацыях, экспанатах выстаўкі «Бібліятэкі будучыні: тэхналогіі, будынкі, абсталяванне».

Арганізатарамі кангрэса выступілі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

У двухдзённай праграме былі прадугледжаныя пленарнае пасяджэнне, пяць секцыйных пасяджэнняў, круглы стол, два майстар-класы, мітап (сустрэча спецыялістаў у неформальнай абстаноўцы для абмеркавання пэўнай тэмы), публічная лекцыя, экскурсіі па бібліятэцы і выстаўцы «Беларусь і Біблія».

Пад час форума адбылося ўзнагароджанне пераможцаў рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры» і за найлепшы публічны цэнтр прававой інфармацыі, а таксама кіраўнікоў праектаў сёлетніх маштабных выставак «Асвета. Спазнанне. Прагрэс» і «Беларусь і Біблія».

Падзякі атрымалі старшыня Савета дырэктараў ЗАТ «Галаграфічная індустрыя»

Леанід Танін

Леанід Танін, дырэктар Групы даследавання рукапісаў (ЗША) Скот Кэрал і сябры групы. Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі ўручыў С. Кэралу падарункавае факсімільнае выданне «Кніжная спадчына Францыска Скарыны», якое зойме пачаснае месца ў яго Музеі Бібліі.

Праграма кангрэса была вельмі разнастайная. З прывітаннем да ўдзельнікаў звярнуліся міністр культуры Юрый Бондар, намеснік дырэктара Нацыянальнага цэнтру прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь Віктар Шаршун. З дакладамі на пленарным пасяджэнні выступілі Р. Матульскі (паведамліў пра матэрыяльна-тэхнічную базу бібліятэк Беларусі) і дырэктар кампаніі «21st Century Libraries Consulting»

Чарльз Гордан Форэст

(ЗША) Чарльз Гордан Форэст (пра тэхналагічныя і тэхнічныя рашэнні па стварэнні камфортнага асяроддзя ў бібліятэках). Галоўны архітэктар будынка Нацыянальнай бібліятэкі Віктар Крамарэнка пазнаёміў з архітэктурнымі асаблівасцямі «дзяманта», а дырэктар бібліятэкі Лазарскага ўніверсітэта

Хенрык Холендар (Польшча) – з архітэктурай будынка бібліятэкі Варшаўскага ўніверсітэта. Дырэктар Цэнтральнай бібліятэкі № 197 імя Г. Ахматавай Уладзімір Касараўскі (Расія) падзяліўся досведам укаранення ў бібліятэчнай дзейнасці і

працы з наведнікамі smart-тэхналогіяў. Вялікую цікавасць выклікалі майстар-клас па пошуку ў інтэрнеце персаналіяў па ўскосных прыкметах, які правёў кіраўнік праекта «Prabook.com» Сяргей Дубавец, і даклад пра гісторыю галаграфіі, яе выкарыстанне для захавання выяваў культурных каштоўнасцяў.

Былі абмеркаваныя тэхнічныя пытанні стварэння і ўзаемадзеяння рэгіянальных зводных электронных каталогаў, развіцця карпаратыўных рэсурсаў, стварэння аб'яднанага рэпазіторыя інфармацыйных

рэсурсаў адкрытага доступу, праблемы абсталявання і арганізацыі бібліятэчнай прасторы, развіцця тэхналогіяў і сучасных бібліятэчных сэрвісаў, матэрыяльна-тэхнічнага і кадравага забеспячэння. Сучасным падыходам і перспектывам арганізацыі дзейнасці публічных цэнтраў прававой інфармацыі быў прысвечаны круглы стол, на якім заслухана 6 паведамленняў пра арганізацыю прававой асветы ў бібліятэчных установах Наваполацка, Ваўкавыска, Гомеля, Слуцка, Паставаў.

Набыткі ў галіне краязнаўства прадставілі на прэзентацыйнай пляцоўцы «Электронныя рэсурсы бібліятэк – удзельніц Рэгіянальных электронных каталогаў бібліятэк Беларусі ў нацыянальнай эксістэме ведаў» бібліятэкары Брэсцкай, Гродзенскай, Гомельскай, Магілёўскай абласцей і Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Дарэчы, роля электронных рэсурсаў бібліятэк у развіцці краязнаўчай працы штогод узрастае, і ў 2020 годзе чарговы міжнародны бібліятэчны кангрэс будзе прысвечаны менавіта краязнаўству.

Удзельнікі кангрэса ўзбагаціліся новымі ведамі ды ідэямі, але выказвалі заўвагі, што ў вельмі шчыльнай праграме мерапрыемстваў бракавала часу для неформальных зносінаў з калегамі па-за межамі афіцыйных дакладаў і паведамленняў.

Наталі КУПРЭВІЧ
Фота аўтара

Р.С. Фота з дырымоніі ўзнагароджання пераможцаў XXVI рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры» і іншыя глядзіце на сайце bfk.by.

Ірына Градоўкіна, загадчык
навукова-даследчага
аддзела бібліяграфіі НББ

Галіна Дзятлава,
галоўны бібліятэкар
Магілёўскай абласной
бібліятэкі

Не дранікам адным...

рызм: рост уплыву ў свеце» гасця адзначыла, што ў Беларусі пабачыла нямала станоўчых момантаў для прасоўвання новай турыстычнай галіны. Яна мяркуе, што гастронамічны турызм з'яўляецца найбольш эканамічна выгодным для боку, што прымае, і для тураператараў, бо яго можна ажыццяўляць у любы сезон. Але варта памятаць: важны не толькі сам працэс спажывання ежы, але і ўражанні, звязаныя з ежаю, адмысловая атмасфера, маркетынгавыя прыёмы (уручэнне падарункаў, сувеніраў, рэцэптаў і пад.). Неабходна звязаць уласна гастронамію з культурнымі аб'ектамі, з ландшафтамі, іншымі адметнасцямі краю. Для гэтага патрэбны стратэгічны доўгатэрміновы план, які скаардынуе ўсіх гульцоў. У нашай краіне спн. Гарыбальдзі спадабаліся савецкая архітэктура, гасціннасць гаспадароў аграсядзібаў Валожыншчыны, дранікі, бярозавік і морс. Гасця пабачыла, як выпякаюць хлеб у аграсядзібе «Ганка», у «Налібоцкіх васільках» пакаштала стравы з печані лася, наведвала Камароўскі рынак у Мінску.

А. Казыра і Н. Гаспадарык

Доктар Даян Дод з'яўляецца прэзідэнтам і сузаснавальнікам IGCAT, еўрапейскім кардынатарам глабальнай сеткі Міжнароднай федэрацыі саветаў мастацтваў і культурных агенцтваў (IFACCA). Яна выкладае ў Міжнародным уні-

версітэце Каталоніі ў Барселоне, з'яўляецца незалежным экспертам па ацэнцы праграмы культурных маршрутаў Савета Еўропы і рэдактарам шэрагу выданняў па культурнай палітыцы і культуры для Еўрапейскага культурнага

фонду (ECF). У сваім дакладзе «Гастронамічныя рэгіёны як доўгатэрміновы стратэгічны план для ўстойлівага развіцця» яна распавяла аб праекце «Еўрапейскія рэгіёны гастронаміі». У рамках яго 60 экспертаў з розных галінаў штогод абіраюць гастронамічную сталіцу Еўропы. Пачалі праект 5 гадоў таму, калі выбралі 10 еўрапейскіх рэгіёнаў, атрымалі згоду іх прадстаўнікоў на ўдзел і стварылі своеасаблівую платформу, дзе кожны рэгіён можа прасоўваць свае праекты, прычым не толькі мясцовыя стравы, але і культуру, мастацтва, ландшафт, сельскую гаспадарку. Выступоўца выказала меркаванне, што беларускія адмыслоўцы ў гастронамічнай галіне таксама могуць далучыцца да дзейнасці еўрапейскіх рэгіёнаў гастронаміі, падказала, якія могуць быць першыя крокі.

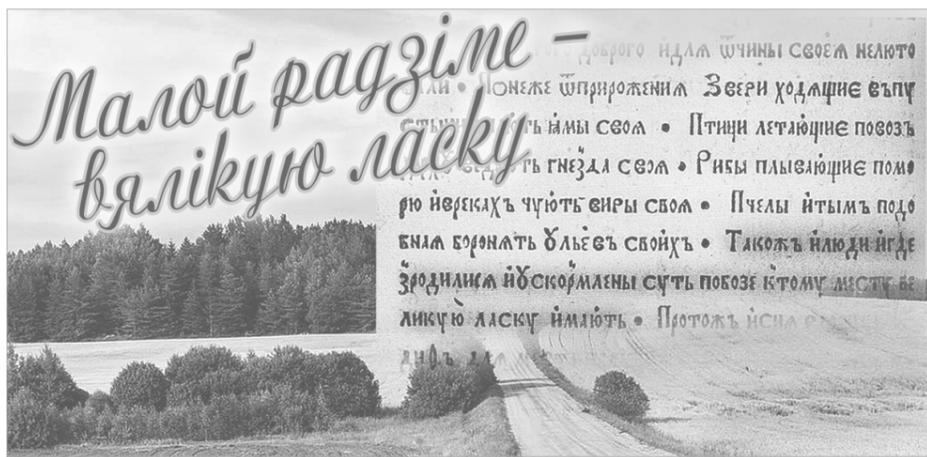
Прадстаўнікі рэгіёнаў-удзельнікаў таксама дэманструюць клопат пра навакольнае асяроддзе (пазбаўляюцца ад пластыку, адсочваюць якасць вады, эканомяць электраэнергію), – зазначыла спн. Дод. – Гэта дапамагае не толькі ўводзіць інавацыі, але і паляпшаць турыстычныя стандарты. У рамках праекта праводзяцца разнастайныя мерапрыемствы, у тым ліку конкурс маладых кухараў, дзе

важна не толькі здзівіць новаю страваю, але і расказаць яе гісторыю.

Пра тое, што ўжо робіцца ў адным з беларускіх рэгіёнаў, распавялі прадстаўнікі Зэльвеншчыны – спецыялісты тамтэйшага райвыканкама Наталля Гаспадарык і Алена Казыра. Іх выступленне называлася «Гастронамічная Зэльва: кейс з глыбінкі». Мяркуе, пастаянныя чытачы нашага выдання і самі згадаюць многае з ажыццёўленага там («КГ» аб тым пісала): прайшоў раённы конкурс на найлепшую самабытную страву, па яго выніках адбыўся кулінарны фэст, дзе абралі найлепшую дзвятку самых смачных і незвычайных страваў, вучні Князеўскай СШ сабралі рэцэпты сваіх ваколіцаў і выдалі кнігу рэцэптаў «Крамяніцкі вузельчык», на аграсядзібе «Верас» правялі міні-фэстываль «Свежына ў Міхася». Што-кольвечы з страваў Зэльвеншчыны і Валожыншчыны было прапанаванае ўдзельнікам круглага стала, ацэненае айчыннымі і замежнымі адмыслоўцамі.

Такім чынам, у краіне ёсць чым прыцягнуць замежнага і айчыннага турыста. Сапраўды, для гэтага варта аб'ядноўваць намаганні зацікаўленых.

Уладзімір ПУЧЫНСКІ,
Фота аўтара

На конкурс «Славутыя імёны малой радзімы»

(Працяг цыкла публікацыяў С. Кошур з будучай кнігі пра выдатных асобаў Навагрудчыны)

Артыстка балета з Усесюба

Вераснёвай раніцай Клаўдзія Фёдарайна Калітоўская прачнулася, як заўсёды, з усходам сонца. Сцэна і шматгадовая педагогічная праца ў харэаграфічным вучылішчы прывучылі яе да самадысцыпліны і парадку – хто ж, як ні дырэктар, мусіў стаць для выкладчыкаў і навучэнцаў узорам для пераймання. Як будзеш патрабаваць ад іншых дакладнасці, калі сам дазваляеш сабе спазніцца на працу? Такая супярэчнасць была не ў яе характары. Хутка падхапілася і пачала на выпрацаванай гадамі прывычцы рабіць гімнастыку – стройная фігура дазваляла выконваць вельмі складаныя практыкаванні, і абмяжоўвацца 10 хвілінамі яна яўна не збіралася. Закончыўшы зарадку, прыняла душ і ўжо зусім бадзёрая прасяла за стол, каб выпіць кавы. І толькі цяпер зразумела, што можна было не спяшацца, бо не так даўно яна пакінула працу, і цяпер трэба было вучыцца жыць нанова – без мужа, які раней за яе пайшоў з жыцця, без справы, якой яна жыла шмат гадоў, і без любімых вучняў, якія замянілі ёй уласных дзяцей. Сэрца балюча сціснулася, але гэта была хвілінная слабасць. Намаганнем волі яна прагнала журботныя думкі і вырашыла гэты дзень прысвяціць прыемным успамінам. У той жа момант у руках жанчыны апынуўся шыкоўны стары фотаальбом, з якім яна ўтульна ўладкавалася на канапе. Тут жа прыбег і прымасціўся каля ног маленькі чорны сабакка – яе ўлюбёнец.

Клаўдзія Фёдарайна раскрыла альбом і паглядзіла ва ўспаміны. Са старога фотаздымка, зробленага ў майстэрні Г. Блюміна, на яе ўважліва глядзелі вочы любімага бацькі – Фёдара Марцінавіча Калітоўскага. Які ж ён тут малады і прыгожы, лясны кандуктар графа О'Рурка з мястэчка Усесюба Навагрудскага павета, дзе яна і нарадзілася 12 ліпеня 1911 г. Бацьку ж праз год перавялі ў Мінск, працаваў ён і ў ваколіцах горада. Там і прайшлі дзіцячыя гады дзяўчынкі. Час быў складаны – Першая сусветная вайна, рэвалюцыя, устанавленне новай улады, але бацька быў добрым спецыялістам, і праца для яго заўсёды знаходзілася, так што і брат Яўген змог закончыць спачатку гімназію, а потым Пецябургскую ваенна-медыцынскую акадэмію і вярнуўся працаваць у Мінск. Клаўдзія ж пайшла вучыцца ў першую мінскую сямігадку і закончыла яе ў 1927 г.

...Яна перагарнула старонку фотаальбома. Праз паўстагоддзя з аднаго здымка на яе паглядаў брат-гімназіст з затоенай усмешкай на твары, з другога – сур'ёзны студэнт, якому ў час Першай сусветнай давялося стаць санітарам. А вось і яна на адным з фотаздымкаў – зусім маладая, 19-гадовая, у час вучобы ў Дзяржаўнай студыі оперы і балета, куды прыйшла ў 1930 г. з харэаграфічнага аддзялення беларускага музычнага тэхнікума, маючы вопыт працы ў танцавальным

ансамблі, які выступаў не толькі ў Мінску, але і ў іншых беларускіх гарадах. Яе талент і любоў да танца немагчыма было не заўважыць. Лёгка і гнуткая, яна танчыла са школьных гадоў, у час выступленняў літаральна пырхала па сцэне, выдатна адчувала музыку і нікім іншым, акрамя як артысткай, сябе не ўяўляла. І вось мара яе здзейснілася – яна стала студэнткай харэаграфічнага аддзялення толькі што створанай студыі оперы і балета!

Клаўдзія Фёдарайна доўга не магла адарваць вачэй ад фотаздымка, на якім побач з мастацкім кіраўніком студыі, дырыжорам Іллём Гітгарцам, сядзеў яе таленавіты муж – хор-дэйтстар і дырыжор Георгій Пятроў. Нашмат старэйшы за дзяўчыну, ён стаў для яе не толькі мужам, але і настаўнікам, і дарадчыкам, і добрым сябрам, якога яна вельмі паважала і якому давярала. Выпускнік Маскоўскай кансерваторыі па класе фартэпіяна, ён з 1910 г. працаваў у Адэскай кансерваторыі і оперным тэатры, у 1911 г. выступаў з канцэртамі ў Берліне, Дрэздэне, Вене. У 1916 – 1917 гг. яму давялося паслужыць у царскай арміі, а потым паўдзельнічаць у грамадзянскай вайне пад Адэсай і Кіевам у якасці начальніка агітцягніка ў радах Чырвонай Арміі. У 1927 г. ён ужо працаваў у Мінскім музычным тэхнікуме, а ў 1930 г. стаў адным з арганізатараў Беларускай студыі оперы і балета. Тут і ўзнік саюз двух лю-

дзей, якіх аб'яднала пад сваім крылом Тэрпсіхора, муза грацыі і гармоніі, муза танца. І няхай сабе гэтая студыя размяшчалася ў адным пакоі, дзе па чарзе займаліся салісты, хор і балет, і тут жа захоўваліся дэкарацыі і касцюмы, якія шылі самі артысты, але будучых артыстаў і педагогаў аб'ядноўвала галоўнае – бескарылівае служэнне прыгожаму мастацтву. Танцу студыйцаў навучаў будучы балетмайстар тэатра Леў Крамарэўскі.

Выдатныя педагогі згуртоўвалі вакол сябе таленавітую моладзь і рыхтавалі артыстаў для будучага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета, адкрытага 25 мая 1933 г. Так К. Калітоўская стала артысткай балета ў тэатры, які спачатку нават не меў свайго памяшкання, і ўсе яго спектаклі да 1938 г. праходзілі на сцэне Беларускага драматычнага тэатра. Першай пастаноўкай, у якой ёй давялося паўдзельнічаць, стаў балет Рэйнгольда Гліэра «Чырвоны мак», пастаўлены ў 1933 г. Л. Крамарэўскім, дырыжыраваў Г. Пятроў. Праз год гледачы змаглі ўбачыць балет «Капелія», а ў 1936 г. – «Канёк-Гарбунок» Цэзара Пуні.

Клаўдзія Калітоўская
(каля 1950 г.)

Клаўдзія Фёдарайна ўважліва разглядала фотаздымак, дзе сярод удзельнікаў спектакля «Канёк-Гарбунок» побач з балерынай Тамарай Узуновай стаяла яна сама ў прыгожым сцэнічным убранні. У памяці ўзнікла яркая сцэна з удзелам Цардзючыны, партыю якой выконвала Аляксандра Нікалаева, выпускніца Ленінградскай школы балета. Клаўдзіі было ў каго вучыцца на сцэне, хаця яна і не была салісткаю. Паміж аркушамі альбома ляжала праграма балета «Канёк-Гарбунок», пастаўленага ў тэатры ў 1949 г., у якім яна таксама брала ўдзел. Жанчына на імгненне прыкрыла вочы – яе душа танчыла, у танцы ў адзінае цэлае зліліся душэўныя партыі і рухі цэла, перадаючы ўсю гаму чалавечых пачуццяў і эмоцыяў, як і патрабавала ад сваіх палоннікаў натхніцелька Тэрпсіхора.

Разглядаючы наступныя фотаздымкі, Клаўдзія Фёдарайна расхвалявалася, рука пацягнулася да папяросаў «Казбек», што ляжалі на суседнім століку. Яна нервова закурывала (прывычка з ваенных гадоў), і праз клубы папяроснага дыму нібы праступіў дым цягніка, які ў цяжкім 1937 г. вёз іх сям'ю з Мінска ў далёкую Алма-Ату. У тым жудасным 1937-м органы НКУС арыштавалі многіх знаёмых дырыжора Г. Пятрова, пагроза навясла і над ім, сынам палкоўніка царскай арміі, які некалі гастраліваў і падарожнічаў за мяжой

(чаго, між іншым, не хаваў у сваіх анкетах). Хутка і ён мог быць аб'яўлены сацыяльна небяспечным элементом, таму прапанову паехаць працаваць у Алма-Ату, дзе нядаўна з'явіўся Дзяржаўны аб'яднаны тэатр казахскай і рускай оперы і стваралася балетная труппа, успрыняў як выратаванне. Клаўдзія забрала з сабой састарэлых бацькоў. Незадоўга да ад'езду быў зроблены сямейны здымак, які і разглядала цяпер былая артыстка. У цэнтры сядзяць пасівелыя бацькі, а яна з сёстрамі стаіць побач, на падлозе прыселі пляменнікі. Клаўдзія ўсміхаецца – жыццё прывучыла яе стрымліваць эмоцыі, што б ні здарылася, і праяўляць іх, калі трэба, на сцэне. Таму і на другім фотаздымку, зробленым крыху раней у гасцях у брата Яўгена ў Кіславодску, яна сядзіць на траве з асляпляльнай усмешкай на прыгожым твары. Адною рукою прытрымлівае белага сабакку, які прымасціўся ў яе на каленях (яна заўсёды любіла сабак, яны прыўносілі ў яе жыццё адчуванне вярнасці і спакою). Твары матулі, брата, сястры і іншых сваякоў здаюцца ціхамірнымі – людзі прыехалі на адпачынак, але ўжо праз некалькі гадоў пачнецца вайна, і ў Алма-Аце ў эвакуацыі апынуцца і брат Яўген з сям'ёю, і некаторыя беларускія артысты, якім удалося вырвацца з палаючага Мінска.

У 1941 – 1942 гг. у рускай трупце Казахскага тэатра оперы і балета працавала каля 25 беларускіх артыстаў. У гэты час К. Калітоўская, якая працягвала выступленні на алмацінскай сцэне і адначасова была начальнікам цэха балета і рэпетытарам, пазнаёмілася з Галінай Уланавай. Выдатная балерына некалькі ваенных гадоў танцавала ў Казахскім тэатры оперы і балета. Г. Пятроў спачатку працаваў дырыжорам балета і канцэртмайстрам, а з 1939 г. быў прызначаны галоўным хормайстрам і знаходзіўся на гэтай пасадзе да чэрвеня 1945 г. У 1942 г. яму было прысвоенае званне заслужанага артыста Казахскай ССР. Давялося, як некалі ў грамадзянскую, выступаць разам з іншымі артыстамі ў прыфрантавой паласе, у 1945 г. быў узнагароджаны медалём «За доблесную працу».

Жанчына ўспомніла, як муж вёў перапіску з выдатнай спявачкай Ларысай Александрой, якую ў пачатку 1942 г. вызвалі з Алма-Аты ў Маскву, каб сабраць труппу Беларускага тэатра ў адным месцы – ім стаў горад Горкі. Імкнуўся да сваіх былых калегаў і дырыжор, але сустрэча гэтая адбылася толькі летам 1945 г., калі Г. Пятроў і К. Калітоўская атрымалі запрашэнне вярнуцца на працу ў Мінск.

Позірк жанчыны затрымаўся на двух фотаздымках, зробленых у гэты час. На адным з іх – дырыжор і галоўны хормайстар Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета Г. Пятроў, на другім – яна, артыстка балета К. Калітоўская. Тут муж зусім не падобны да натхнёнага дырыжора, якім яна прывыкла бачыць яго на сцэне. Вочы 57-гадовага мужчыны, які шмат перажыў, сумна глядзяць у фотааб'екты праз круглыя акуллары, яго шыю прыкрывае звычайны шалік. Ды і яна тут больш нагадвае строгую настаўніцу, чым артыстку. А можа, рэч у тым, што фотаздымкі рабіліся для афіцыйных дакументаў?

Святлана КОШУР,
г.н. Карэлічы

(Заканчэнне
ў наступным нумары)

Цікавае, спазнаваўчае і беларускае

У Гродне прайшло свята «Дзень беларускай дзіцячай творчасці» – супольная ініцыятыва кампаніі «PRASTORA.BY» і сеткі магазінаў «Карона» па падтрымцы маладых творчых калектываў у абласных гарадах.

Свята ўключыла ў сябе конкурсную праграму, элементы анімацыі, забавы ды выступленні вядомых артыстаў і творцаў.

Ева Венская

– Мы самі часта сутыкаемся з тым, што, хоць цяпер і з’яўляецца шмат мерапрыемстваў, схадзіць з дзецьмі на штосьці цікавае, спазнаваўчае і беларускае адначасова бывае складана. Таму мы прадумалі канцэпцыю і зладзілі свята «Дзень беларускай дзіцячай творчасці», – патлумачыў задуму мерапрыемства яго арганізатар і кіраўнік кампаніі «PRASTORA.BY» Алесь Квіткевіч. – Мы плануем правесці такія свята ў кожным абласным горадзе, каб паглядзець, чым жывуць мясцовыя дзіцячыя калектывы.

Для ўдзелу ў конкурсе ўсе гурты і выканаўцы праходзілі адбор, і перавага была аддадзена тым, чыя творчасць прасякнутая беларускай тэматыкай, хаця ўвогуле (і арганізатары гэта падкрэсліваюць) конкурс адкрыты для ўсіх.

Першую частку праграмы склалі выступленні канкурсантаў – набралася 11 асобных выступоўцаў і мастацкіх калектываў з Гродна. Вакальныя нумары, танцавальныя ансамблі, музычныя кампазіцыі – кожны з артыстаў меў свае непаўторныя адметнасці, таму вызначыць найлепшага, а гэта рабілі наведнікі свята праз галасаванне, было няпроста. Дарэчы, у якасці галоўнага прыза пераможцу чакала магчымасць запісаць на студыі гуказапісу песню альбо (у выпадку перамогі танцавальнага калектыву) зняць кліп.

Аднак конкурсная інтрыга захоўвалася да вечара, і пакуль глядачы аддавалі свае галасы за маладых гродзенскіх талентаў, рэй узялі аніматары, мастакі, паэты і больш сталыя музыкі. Пра сакрэты стварэння выцінанак распавяла майстар з Маладзеч-

Дзіцячы ансамбль народнага танца «Фольк-Фрэш»

на Вольга Бабурына. Галоўнай паэтычнай рызыкай дня стала чытанне вершаў жывой легендай – гродзенскай паэткай Данутай Бічэль-Загнетавай.

Свае творы прачыталі маладыя пісьменніцы Юлія Алейчанка і Дар’я Бялькевіч. Каб паказаць сваё баявое майстэрства і распавесці пра старажытную зброю і даспехі беларускіх рыцараў, з Мінска прыехалі рэканструктары Юрый Усціновіч, Андрусь Дундукоў і Алесь Пятроўскі ў суправаджэнні сапраўдных сярэднявечных музыкаў. А крыху пазней выступілі ўжо музыкі сучасныя: дуэт «Дзівабор», Таццяна Свістунова і «Кветка-Мара», чароўная і загадкавая Дзіяна Шыманоўская, Андрусь Такінданг і гурт «Рэха», а таксама Раман Абрамчук і яго анты-кавер-бэнд «Гарадскі вал».

Урэшце прыйшоў час абвясціць лепшага з лепшых маладых выступоўцаў (альбо калектываў) з Гродна.

Трэцяе месца па выніку галасавання дасталася кранальнаму дуэту маладых скрыпачоў «Грымакі». Другую прыступку заняла, бадай, самая экстравагантная выканаўца на флейце Ева Венская. Найбольшую ж колькасць галасоў атрымаў харызматычны дзіцячы ансамбль народнага танца «Фольк-Фрэш».

Паколькі да ініцыятывы далучыўся генеральны партнёр – сетка магазінаў «Карона» – мерапрыемствы атрымалася зрабіць не толькі бясплатнымі, але і ўзнагародзіць уладальнікаў прызаў месцаў салодкімі пачастункамі. А студыя скураных вырабаў «Макей» паспрыяла таму, каб педагогі і кіраўнікі калектываў-пераможцаў атрымалі ў падарунак дыхтоўныя нататнікі ручной працы са скуры.

Дзіяна СЕРАДЗЮК («Новы час»), фота: PRASTORA.BY

Беларускія Пакровы ў беларускім Тарнопалі, за Байкалам

Беларусы Іркутчаны – людзі, якія не толькі памятаюць свае карані, мову, традыцыі, але і актыўныя. У гэтым расійскім рэгіёне захавалася багата паселішчаў, дзе жывуць нашчадкі выхадцаў з Беларусі. І сябры клуба «Крывічы» ладзяць там розныя імпрэзы, не засяроджваючы ўвагу толькі на абласным цэнтры. Чарговая вандроўка – у вёску Тарнопаль Балаганскага раёна (заснаваную беларусамі 90 гадоў таму), дзе адзначылі свята «Пакровы» (хрысціянскі Пакроў Найсвятой Багародзіцы), рубажную дату ў народным земляробным календары беларусаў. Свята фармавалася яшчэ ў дахрысціянскія часы і было звязанае з заканчэннем воснянскага цыкла сельскагаспадарчых святаў. Пасля Пакроваў трэба зямлю «замкнуць» на зіму. А ўсе справы па гаспадарцы пераходзілі з поля ў двор: малацілі збожжа, пачыналі малоць муку, апрацоўвалі лён (рабілі з яго кастрыцу, адсюль і назва месяца – кастрычнік), а таксама ставілі кароваў у хлеў, бо іх ужо нельга было выганяць у поле.

Продкі імкнуліся жыць у суладдзі з прыродай, былі ўважлівыя да яе асаблівасцяў і асноўных этапаў развіцця. Назоў Пакровы звязаны з тым, што ў гэты дзень мог выпасці першы снег і пакрыць зямлю белым пакрывалам. Продкі склалі мноства прыказак, прымавак, звязаных са святам, большасць – павучальныя. Згадайма некаторыя.

«Прышлі Пакровы, пытаюць, ці да зімы гатовы?», «На Пакровы дай сена карове», «Пакровы пакрываюць траву лістам, зямлю – снегам, ваду – лёдам, а дзяўчат – шлюбным чэпкам». Да месца тут прыгадаць, што і вяселлі продкі пачыналі ладзіць ад Пакроваў. Дзіва што! – цяжкія палывыя працы паробленыя, ураджай сабраны, на стол ёсць што паставіць. І доўжыліся вяселлі да пачатку Піліпаўскага посту (28 лістапада). Нездарма казалі: «Да Пакроваў усё павінна быць звезена з поля, а хлопец з Пакроваў каб гатовы быў жаніцца...».

Напярэдадні свята арганізатары зазначалі, што імпрэ-

за пройдзе паводле старадаўніх традыцый: «Мы будзем хадзіць з песнямі і караваем ад хаты да хаты, замыкаць зямлю, “красці” дзяўчыну».

Госці з Іркуцка і мясцовыя жыхары пад традыцыйныя песні гурта «Крывічы» прайшлі па сяле, а ініцыятар правядзенай імпрэзы Алег Рудакоў у кожнай гаспадыні пытаўся, ці гатовая яна да зімы, ці назапасіла дроваў, сена для скаціны, таксама зычыў шчасна перажыць зіму. І абавязкова дакранаўся караваем да краю страхі – каб было ў хаце сытна і ўтульна. А гаспадыня аддзячвала гасцам гароднінаю ды іншымі прысмакамі.

Па абходзе прыйшоў час «замыкаць зямлю». Загадзя з дрэва быў выразаны ключ, які з адпаведнымі словамі і спевамі закапалі ў адным з агародаў.

Калі прыйшла пара «красці» нявесту, адну з удзельніцаў святкавання пасадзілі на каня Цыгана, сімвалічна звязалі і каня павялі ў паводзе.

Святкаванні скончыць вырашылі першым фестывалем «На Пакровы», які плануецца зрабіць рэгулярным. Мэр Балаганскага раёна Міхаіл Кібанаў у сваім выступе адзначыў, што мае намер далей падтрымліваць арганізатараў гэтага свята, садзейнічаць мерапрыемствам, што скіраваныя на за-

хаванне традыцыяў, бо гэта мае вялікае значэнне. Ён жа ўручыў падзячныя лісты настаўнікам Тарнопальскай школы і ўдзельнікам ансамбля «Марусенькі». Адмыслова на імпрэзу прыехаў з райцэнтра айцец Уладзімір, які распавёў пра хрысціянскую гісторыю свята Пакрова Багародзіцы. Мясцовы арганізатараў фэсту павіншаваў з пачынаннем намеснік старшыні клуба «Крывічы» А. Рудакоў, намеснік старшыні Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Чэрскага Аляксея Церахаў, старшыня савета МНКА «Беларусы Чарэмхавы Іркуцкай вобласці» Васіль Ракіта. Паколькі 14 кастрычніка – яшчэ і Дзень працаўніка сельскай гаспадаркі, то кіраўніцтва сельскагаспадарчага вытворчага кааператыва «Тарнопольскі» павіншавала і ўзнагародзіла найлепшых працаўнікоў. Выступілі на фестывалі іркуцкі ансамбль аўтэнтчных спеваў «Крывічы», ансамбль «Марусенькі» сяла Тарнопаль ды іншыя калектывы вобласці, да прыкладу, рускія народныя песні прагучалі ў выкананні ансамбля «Весёлы балаганчык» з Балаганска. Сярод удзельнікаў фестывалю было нямала дзяцей і моладзі, многім старадаўнія песні былі знаёмыя, бо чуоць іх на святах і ад старэйшых родзічаў.

«Выкраданне» нявесты

Фота: i38.ru

Паводле паведамлення арганізатараў і публікацыі на іркуцкім сайце i38.ru (ААТ «ІРА Телеинформ») падрыхтаваў Уладзімір Пучынскі

Аброўскае вяселле

Самыя важныя аспекты жыцця чалавека, самыя значныя цырымоніі духоўнай культуры кожнага народа звязаныя з сям'ёй і яе членамі. Чалавечыя жыццё ўключае тры важныя этапы: нараджэнне, вяселле, пахаванне. З імі звязанае мноства абрадаў, якія выконвае ўсё грамадства.

Вясельны абрад уключае серыю звычайў і рытуалаў, якія можна сістэматызаваць: перад вяселлем, вясельныя і паслявясельныя. На канкрэтным прыкладзе, аб якім распавялі мае родныя, і з дапамогаю старых фотаздымкаў хачу расказаць пра івацэвіцкія мясцовыя традыцыі.

Сватанне (дамовіны) і заручыны

Першы этап вяселля – сватанне, ці дамовіны. Бацька і маці хлопца ішлі да бацькоў дзяўчыны і дамаўляліся, калі прыйсці ў сваты, г.зн. «захапіць» дзяўчыну, колькі чалавек прывесці ў сваты.

Другі этап – заручыны (сватаўство, ці запоіны). Заручыны – перадвясельны абрад, калі сустракаліся род жаніха і род нявесты, каб даць сваю згоду на шлюб і абмеркаваць пытанні, звязаныя з правядзеннем вяселля. Яны таксама праводзіліся ў хаце дзяўчыны, куды ішлі жаніх, яго сябар, бацька, маці, хросны бацька, хросная маці, дзядзькі, цёткі. Усе святочна апрапанутыя. Ідучы ў сваты, з сабою бралі хлеб і гарэлку.

А дзяўчына апрапала сваё святочнае адзенне, завязвала вышыты фартушок, на грудзі павязвала бант (гэта азначала, што да яе прыйшлі сваты), у косы ўплятала доўгія стужачкі («косныкі») і з сяброўкаю ішла да сваёй радні запрашаць на запоіны.

Калі дзяўчына ішла па вуліцы, то павінна была ўсім, каго напаткала на вуліцы, а таксама сваякам, пакланіцца тры разы і з усімі пацалавацца. І казала ім: «Дэнь добры вам! Просыў бацько, просыла маці, каб прыйшлі на запоіны. Просю і я, каб прыйшлі на запоіны». Ісці запрашаць на запоіны і на каравай дзяўчына павінна была па ходу сонца.

Калі дзяўчына вернецца дадому, прыйдзе яе радня, тады садзіліся за стол: елі, спявалі, дамаўляліся, калі будзе вяселле, які пасаг павінны даць бацькі дзяўчыне.

Каравай

На каравай запрашаліся толькі жанчыны, музыкант і хросны бацька, які выконваў ролю старасты – сачыў, каб усе елі, потым танцавалі. На каравай жанчыны прыходзілі святочна апрапанутымі і не з пустымі ру-

камі. Неслі з сабой нявесце хто вядро жыта, хто хлеб, хто сала. Як каравай гатовы, каравайніцы разыходзіліся, і кожнай з іх гаспадыня давала «шышку» – невялічкі каравай.

Звычайна ў каравайніцы выбіраліся пяць жанчынаў. Абавязкова замужніх, з якіх адна, якая нядаўна ўступіла ў шлюб. Гэта рабілася для таго, каб захоўвалася пераемнасць, бо гэтай жанчыне перадаюцца сакрэты выпякання караваі. Цягам усяго абраду ні жаніху, ні нявесце нельга было нават заходзіць у дом.

Старшай каравайніцай была звычайна хросная маці. Калі яна была ўдавой, пакіданкай ці ў яе быў вельмі цяжкі лёс, то за старшую каравайніцу бралі іншую жанчыну. Калі цеста падыдзе, мясіць яго на стала пачынала таксама старшая каравайніца, а ма-

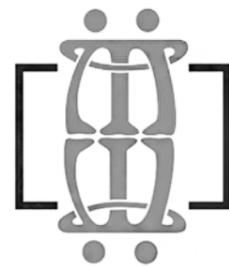
лодшыя каравайніцы рабілі шышкі і ўпрыгожвалі імі каравай.

Акрамя шышак, каравай упрыгожвалі месяцам і сонейкам, сфармаванымі з цеста. Іх размяшчалі побач. Месяц сімвалізаваў жаніха, а сонейка – нявесту. Калі каравай ставілі ў печ, то абавязкова загадвалі шчаслівай долі маладой: «Шчо маладыя задумалі, каб збулосо. А ў полі жыто трубою вілосо». Пакуль каравай выпякаўся, каравайніцы час ад часу спявалі, звяртаючыся да караваі як да жывой істоты: «Росты, короваю, росты, короваю, вышэй таго гаю, вышэй тое печы, каб было чэтыром легты, каб было чэтыром легты, коровай стэрэгчы».

Калі каравай спячэцца, яго пачыналі ўпрыгожваць. Упрыгожвалі незамужнія дзяўчаты. Яны рабілі з каляровай паперы кветкі, навязвалі іх на вішнёвыя дубчыкі. Калі ж каравай пяклі ў жаніха, то кветкі навязвалі на дубчыкі з грушы. Дзяўчына павінна быць такой жа пладавітай, як вішня, а хлопец – моцным, як груша. Хлопец падыходзіў да стала, старэйшыя каравайніцы ставілі каравай на галаву хлопца. Ён паварочваўся тры разы па сонцы і ішоў з хаты. За ім, спяваючы, ішлі каравайніцы...

Алена Грэчная, прабабка аўтара тэкста, з сяброўкай (1950 г.)

Па-за кадрам:
ад гісторыі сям'і
да гісторыі
супольнасці

Бласлаўненне

Вяселле адначасова пачыналася ў жаніха і нявесты і называлася «бласлаўненне» – усе родныя, сваякі, сябры, суседзі дабраслаўляюць маладых на сумеснае жыццё.

Гасцей жаніха збіралі за стол. Калі чарка абыдзе стол тры разы, бацька з хлебам у руках, маці, хросная маці з абразом і ручніком тры разы па ходу сонца абыходзілі галоўны стол. Потым малады, сваты і дружкі адпраўляліся да маладой.

У нявесты ў гэты час госці таксама гулялі. Спачатку дарылі маладую. За сталом яна сядзела на падушцы, каб яе сямейнае жыццё было «мяккае». Калі прыходзілі сваты, то заставаліся на вуліцы перад парогам, а старэйшая сваха разам з дзвюма маладымі ўваходзіла ў хату, абсыпала маладую аўсом або ячменем і хмелем тры разы і паварочвалася па ходу сонца.

Свахам навязвалі ручнікі, і тыя выходзілі на вуліцу. Пакуль свахі ў хаце, жаніх і яго радня стаяць на вуліцы. Радня спявае песні: «Ой, сватэ, сватэ, да пусты до хаты, бо з вялікой дарогі, да й помэрзлі ногі, бо короткі светкі, да й помэрзлі літкі, бо кай твое хаткі, да й помэрзлі пятыкі»...

Калі свахі выходзілі з хаты, то ў хату заходзілі тры дружкі і чашнік і выкуплялі сабе месцы.

Пасля гэтага маці нявесты выходзіла сустракаць будучага зяця. Яна апрапала вывернуты на левы бок кажух, каб «злякаты» нячыстую сілу ад месца сустрацы маладых, прысутнасць якой на адкрытай прасторы ў двары была найбольш верагодная. На века з дзяжы, засланае ручніком, яна кладзе бондачку хлеба. Ставіць бутэльку гарэлкі і чарку-«румку» і выходзіць на парог. Потым гаворыць: «Дэнь добры, зяцёк! Як я тэбэ ны знала, то й зяцем ны звала. Тэпэр буду знаты, то й буду зятем зваты». Зяць адказваў: «Дэнь добры, маты! Як я вас ны знаў, то й матэрай ны зваў. Тэпэр буду знаты, то й буду матэраю зваты».

Пасля гэтага маці ўсіх

запрашае ў хату. Усе, хто знаходзіцца за першым сталом (жаніх, нявеста, дружкі), абходзяць стол тры разы. Пасля кожнага абыходу старшы дружка кажа: «Де гэтое моладое бацько, маты? Чы вэліць благасловіць, моладых на пасаг пасадыты?» Бацька, маці, усе госці адказваюць: «Бог благасловіць!»

Маладыя сядзяць на лаве, на якую пакладзеная доўгая падушка. Гэта азначала пачатак сумеснага жыцця – цяпер усё ў іх адно на дваіх.

Калі падыдзе час ісці або ехаць у царкву, то бацька з хлебам у руках, хросная маці з абразом і ручніком, жаніх, нявеста, дружкі, усе, хто сядзіць за першым сталом, абыходзяць гэты, галоўны, стол тры разы па ходу сонца. Потым выходзяць на вуліцу.

Калі едуць у царкву, то як усе сядуць у вазы, бацька з поўным вядром вады абыходзіць павозкі тройчы па ходу сонца і вылівае ваду пад задняе кола апошняй павозкі. Першым едзе жаніх, з ім на падводзе сядзіць яго хросны бацька і маці, старшы дружок, сябры. На другой падводзе сядзіць нявеста, з ёю едуць яе хросныя бацька і маці, старшая дружка, сяброўкі.

Вянчанне

У храме жаніх і нявеста даюць згоду на сямейнае жыццё і клятву ў непарушнасці вернасці. У час вячанання ўсе назіраюць, як гараць свечкі ў руках маладых. Калі роўна, ціха, не «трашчаць», то і жыццё ў будучай сям'і ўсё будзе ціхім і спакойным. Калі ж «трашчаць», з іх капае воск, то ў гэтай сям'і не ўсё будзе гладка: будзе многа спрэчак, слёзаў. Калі гараць жарка, то малады будучы жыць добра. Калі ж свечка ў каго з іх патухне, то ім у пары не дажыць да старасці, суджаны ці суджаная заўдае. Калі святар вёў маладых па царкве, незамужнія дзяўчаты стараліся як мага далей адсунуць нагамі ручнік, што ляжаў пад нагамі маладых, каб таксама хутка выйсці замуж.

Пры ўваходзе ў царкву і выхадзе з яе жаніх уносіў і выносіў маладую на руках, стараючыся не наступіць на парог, каб пазбегнуць сямейных сварак. Дождж у такі дзень азначаў, што маладыя будуць жыць багата.

Наталля ГРЭЧНАЯ,
навучэнка ліцэя Івацэвіцкага раёна
Кіраўнік – Любоў Домась,
настаяніца гісторыі

(Заканчэнне
ў наступным нумары)

З адною думкаю «Згубілася! Згубілася!» дзяўчынка бяжыць сярод высокага жыта. Бяжыць, не звяртаючы ўвагі на важкія каласы, што сцябаюць па твары, босых нагах, аголеных руках. Яна прабіраецца да краю іржанага поля, не ведаючы нават, дзе ж ён, той край.

Трэба заўважыць, што жыта на асушаных Мар'іных балотах Заходняга Палесся расло не меней за пайтара метра вышынёю.

Набегаўшыся, «наснаваўшы кроснай» па жыце, як павук па павуціне, яна, знясіленая, чапляецца за траву і валіцца на зямлю, цёплую і мяккую. Нібы спацьваючы, каласы нахіляюцца над ёй, запрашаючы адпачыць. Крылатыя і не толькі крылатыя насельнікі поля пачынаюць гудзець, стракатаць, казытаць і шапатаць, скакаць праз дзяўчынку, кранаючы яе твар.

Каласы гойдаюцца туды-сюды перад вачыма. Высока-высока на блакітным фоне неба плывуць лёгкія пухлякі чароды белых аблокаў. Сон падкраўся незаметку.

Гэта было маё першае асабістае знаёмства з іржаным полем і яго істотамі. Было мне ў той час пяць гадоў.

У дзяцінстве мяне ўражвала ўсе, што я бачыла перад сабой. Малюсенькая кветачка, матылёк, што сядзе на маю суценку, мураш, які цягнуў нейкую істоту ў мурашнік, — цікавым было ўсё і паўсюль.

У маім, ужо далёкім, дзяцінстве тата вырабляў драўляныя лыжкі, дзежкі, ночвы розных памераў. Усе яны былі ўпрыгожаныя адпаведнымі ўзорамі. Насценныя палічкі былі аздобленыя проценькімі ўзорамі з трохкутнічкаў, выражаных нажом. Плялі з татам кошкі, карзіны-двуручкі і абавязкова ўстаўлялі ў іх лазіну ці палоску адметнага колеру.

Пасля вяртання таты з Вялікай Айчыннай вайны сям'я павялічылася яшчэ на два галодныя раты. Брат, малодшы за мяне, нарадзіўся ў курэні партызанскага атрада. Дзевяць душаў — вялікая сям'я. Усім хацелася есці.

Сядзе на ўслончык абіраць бульбу на вячэру. Бульбы на ўсю сям'ю патрэбнае вядро, а тое і болей. Бралася за справу і... забывала пра ўсё, і пра вячэру таксама. Бульбіны часам былі падобныя то да казачнага гнома, то да вожыка, то да васковага таўстуна Рамана з

Саламяна-ільняныя дзівосы

чырвоным носам, які нагадваў бульбіну... Забывалася — і падпраўляла самаробным ножыкам на бульбіне адпаведныя рысы таго ці іншага бульбянога героя. Забывалася — і «атрымлівала па шыі», як казаў мой тата. Бульбу не дазвалялася псаваць, яна была ў абмежаванай колькасці.

.....
Каб стварыць сувенір, трэба глядзець на навакольны свет і бачыць штосьці незвычайнае ў звычайным. Прырода — гэта сапраўдны твор мастацтва. Толькі здолей разгледзець і перанесці яго ў той матэрыял, з якім працуеш
.....

Нашая сям'я жыла пасля вайны па сваіх жабрацкіх законах. Усе мелі свае абавязкі па гаспадарцы. Старэйшыя браты адлівалі па самаробных формах посуд: талеркі, міскі, лыжкі, патэльні. З усялякіх акрэўкаў шылі такі-сякі абутак. З гільзаў ад снарадаў рабілі газніцы, каскі прыстасоўвалі пад кацялкі, каб сагрэць вады на

казвала на гародзе вырашчаную незвычайную морквіну, падобную да танцоўшчыцы, у лесе — дзівосны карэньчык ці трутавік незвычайнай формы на старым дрэве.

Камбайнаў на саўгасных палатках яшчэ не было, жыта жалі сярпамі. На жніво ваду пітную прывозілі ў агульнай бочцы на возе. Дзеці такога ж узросту, як і я, разносілі збанкамі ваду жнейкам, каб наталілі смагу. Прынясеш ваду — і не адрываеш вачэй ад святочна апрапутых жнеек на залатым жытнёвым полі — прыжасць!

Трэба зазначыць, што ўсё сваё свядомае жыццё я займалася дэкаратыўна-ўжытковым мастацтвам. Заўсёды знаходзілася ў творчым пошуку, натхнялася прыродай. Усімі творчымі побытавымі працамі я займалася болей за астатніх дзяцей нашай сям'і. Старэйшыя ўжо працавалі па нарадзе ў саўгасе (куды пашлюць брыгадзіры). Працавалі ўсе — і дзеці, і дарослыя, ад цямна да цямна, аднаўлялі разбураную гаспадарку.

Калі пайшла ў школу, на ўроках усім вучням, хто даваў мне пакарыстацца каляро-

вымі алоўкамі, малявала хатнія заданні.

Былі моманты, калі мне хацелася мець ляльку. Тады забіралася на гарышча хаты, шыла сама сабе ляльку і суценку, каб яе апрануць.

Калі ў мае рукі трапіла лялечка-падвеска са штучнага валакна, паўстала пытанне: хто і дзе зрабіў гэты сувенір? Тады і ўзнікла ў мяне думка стварыць сувенір з прыроднага матэрыялу — ільновалакна. Сувенір павінен мець адзнакі нацыянальнай культуры. Так узнік летапіс беларускага сувеніра з ільновалакна. Гэта адбылося ў другой палове 1961 года ў Маладзечне.

З цягам часу сувенір рабіўся больш дасканалым, удаска-

не маім працам. Я спалучыла неапрацаванае ільняное палатно (мешкавіну) з іржаной саломкай, раней такой тэхналогіі вырабу пано, карцінаў не існавала. Цяпер ляцяць прыгажуня жураўлі ў золаце ранішняга сонейка на пано «Узняўся над лесам світанак крылаты».

Уявіце сабе золак... Сонейка толькі-толькі ўзыходзіць і шчодраспускае «залатыя косы свае». Сланечнікі заківалі сваімі залатымі галовамі, паднялі рабыя тварыкі насустрач сонцу.

Глядзіш наўкола — і чуды сыплюцца на цябе, як з рога дастатку. Колькі ж такіх цудаў знаходзіцца вакол нас у полі, лузе, нават у горадзе! Засталося толькі ўсю гэтую прыжасць перанесці ў сваю кватэру, каб радавала вока часцінка прыроды ва ўсялякае надвор'е, у любую пару года.

Як ні дзіўна, але саломаліценнем цяпер займаюцца больш у горадзе, чым у вёсцы. Хаця ў горадзе не расце жыта, а ў вёсцы яго дастаткова. Напэўна, тэхнічны прагрэс у горадзе спіскае чалавека сваімі металічна-пластмасавымі ланцугамі, вымушае шукаць шлях да жывой прыроды, да вырабу рэчаў з прыродных матэрыялаў. І якія б моды ні перажываў чалавек, рукатворныя рэчы заўсёды будуць мець свайго прыхільніка. А значыць, ніколі не згіне народнае мастацтва.

Усё, што рабілася і робіцца маімі рукамі, апісаць немагчыма — атрымалася б энцыклапедыя па народным мастацтве на некалькі дзясяткаў тамоў.

Зінаіда КУДЗЕЛЬКА, г. Магілёў

Ад рэдакцыі. *Наш шанойны аўтар за сваю шматгадовую добрасумленную працу ўзнагароджаны Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь ганаровым знакам «За значны асабісты ўклад у развіццё беларускай культуры».*

Уздоўж

- 1. Прышла Пакрова (14 кастрычніка) — усохла ... (прык.).
- 5. Друкарская машына.
- 9. Гуллівыя чарцяняты, якія, паводле прымхаў, жывуць у лазняку.
- 11. Мінерал, разнавіднасць агату.
- 13. Запал, моцнае захапленне.
- 14. Грошы, што выдаюцца ў лік будучых плацяжоў.
- 15. «Зяц шэры. // Зяц — ... // Да зімы пашыў кажух». З верша Р. Барадуліна «Як звяры зіму сустракаюць».
- 16. «Кажа вожык: — А я ўмею шыць, // ... іголак у мяне блішчыць». З верша В. Гардзэя «Школа касманаўтаў».
- 17. Заціскная завушніца.
- 19. Ліставое дрэва, карою і парасткамі якога ласуецца зімой заяц.
- 23. Чарцёж.
- 24. «Тут ..., зайчык, мышка, // Рыбка, буслік даўгавязы». З верша Якуба Коласа «Дзед Мароз».
- 27. «Сніцца зайчыку ..., // Сніць цялятка хлеба лусту». З верша А. Пільмянкова «Сны».
- 28. Ядавітыя бялковыя рэчывы, якія ўтвараюцца некаторымі жывёламі і раслінамі.

Упоперак

- 1. ..., або шлях. Лічылася, што калі

выбраўся ў ... і сустрэў зайца, вяртайся назад, бо не будзе поспеху ў задуманым.

- 2. У старажытным Егіпце бог Сонца.
- 3. Драпежная птушка.
- 4. Паляўнічаму і ... бярозавы зайцам здаецца (прык.).
- 5. Луб маладой ліпы. Некалі лічылі, што ... адганяе дэманаў і пазбаўляе іх магутнай сілы.
- 6. Мера зямельнай плошчы.
- 7. Воўк не ..., а свіння не агароднік (прык.).
- 8. Навука пра сабак.
- 10. Заяц ..., але і ён паляваць любіць (прык.).
- 12. «Гарыць бор, гарыць бор, // Гарыць і ... // А хто ж мяне пацалуе — // Таму буду жонка» (прып.).
- 13. Паўднёвае дрэва з салодкімі пладамі.
- 16. Жывёлы, якія пасуцца гуртам.
- 18. Рыба і зайцы завядуць у ... (прык.).
- 20. У зайцаў поўць пабялела — ... блізка (прык.).
- 21. «Павінна ж быць у зайца радасць // Перад халоднаю зімой». З верша У. Караткевіча «Зяц варыць ...».
- 22. Роды ў зайчыкі.
- 25. «..., заяц, пачакай!» Рэпліка, якой заканчваецца кожны серыял мультфільма «... пачакай!»
- 26. Вялікі майстар сваёй справы.

Складў Лявон ЦЕЛЕШ

1		2		3		4		5		6		7	
		8		9						10			
11				12						13			
14											15		
16											17		18
19								20		21	22	23	
27											28		

Лістапад

1 – Адамчык Вячаслаў Уладзіміравіч (1933, Дзятлаўскі р-н – 2001), беларускі празаік, літаратуразнаўца, кінасцэнарыст, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя І. Мележа (1980), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі імя Якуба Коласа (1988) – 85 гадоў з дня нараджэння.

1 – Даўгяла Дзмітрый Іванавіч (1868, Шумілінскі р-н – 1942), вучоны ў галіне гісторыі і археаграфіі, архівазнаўства, крыніцазнаўства – 150 гадоў з дня нараджэння.

1 – Пфляўмбаўм Яўгенія Эргардаўна (1908, Мінск – 1996), паэтэса, перакладчыца – 110 гадоў з дня нараджэння.

3 – Зубкова Зінаіда Пятроўна (1938), актрыса, народная артыстка Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1984) – 80 гадоў з дня нараджэння.

3 – Таліпаў Рых Сяргеевіч (1948 – 2011), рэжысёр, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2001) – 70 гадоў з дня нараджэння.

4 – Бяльзаккая Марына Мікалаеўна (1913, Расія – 2004), беларуская артыстка балета і балетмайстар, заслужаны дзеяч культуры Беларусі, народная артыстка Беларусі – 105 гадоў з дня нараджэння.

6 – Колас Андрэй Давілавіч (1918, Мазырскі р-н – 2010), журналіст, заслужаны работнік культуры Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

7 – Дамарад Канстанцін Ільіч (1918, Старадарожскі р-н – 2001), вучоны-гісторык – 100 гадоў з дня нараджэння.

8 – Бяспалы Аляксандр Сяргеевіч (1948, Полацк – 2016), акцёр, рэжысёр, заслужаны артыст Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.

8 – Захар Дзмітрый Андрэевіч (1898, Мінск – 1951), дырыжор, выканаўца-інструменталіст, кампазітар, мастацкі кіраўнік і першы дырыжор Беларускага ансамбля народных інструментаў (цяпер Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Рэспублікі Беларусь імя І.І. Жыновіча) – 120 гадоў з дня нараджэння.

8 – Ластоўскі Вацлаў Юсцінавіч (1883, Глыбоцкі р-н – 1938), беларускі грамадска-палітычны дзеяч, гісторык, этнограф, пісьменнік, літаратуразнаўца, акадэмік НАН Беларусі – 135 гадоў з дня нараджэння.

8 – Сачанка Іван Іванавіч (1938, Хойніцкі р-н), вучоны-гісторык, журналіст, даследчык публіцыстыкі беларускіх пісьменнікаў, заслужаны журналіст Беларусі, выдатнік адукацыі Беларусі, лаўрэат прэміі Саюза журналістаў СССР (1980) – 80 гадоў з дня нараджэння.

10 – Жумар Сяргей Уладзіміравіч (1958, Мінск), вучоны-гісторык, архівіст, ганаровы архівіст Беларусі – 60 гадоў з дня нараджэння.

11 – Ільінскі Аляксандр Канстанцінавіч (1903, Мір – 1967), беларускі акцёр, народны артыст Беларусі, народны артыст СССР – 115 гадоў з дня нараджэння.

11 – Паруснікаў Міхаіл Паўлавіч (1893 – 1968), расійскі архітэктар, праектаваў, у ліку іншых, забудовуўся праспект Незалежнасці ў Мінску, педагог, акадэмік НАН Беларусі, правадзейны член Акадэміі архітэктары СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1968), узнагароджаны ордэнам Леніна – 125 гадоў з дня нараджэння.

Народ сказаў...

Прыбеглі людзі на пажар і бачаць: стаіць рукі ў бокі стары Антось каля гумна са збожжам і... хоць бы што. А гумно гарыць – ужо і страху абурылася.

Крычаць мужыкі:

– **Чаго ты стаіш? Дабро ж тваё прападзе.**
– **Ага. Але ж тут і мышэй ляснула...**

– Ведаеш, Янка, я ўчора падстрэліў зайца на дзесяць кілаграмаў...

– А я забіў зайца ў нядзелю на цэлы пуд...

Першы паляўнічы пачухаў патыліцу:

– Шкада, што я першы пачаў размову.

– **Ты, Мар'я, у печы паліла?**

– **А як жа, паліла.**

– **Чаму ж яна халодная?**

– **Астыла за тры дні.**

Паводле зборніка «Беларускія народныя жарты» (сабраў Змітро Бяспалы; Мінск, «Беларусь», 1970)

Войт да пісара: – Слухайце, пане Падлізайскі, слухайце, – хай пан староста ведае, што мы Варшаву слухаем...

3 заходнебеларускага часопіса «Маланка»

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПАШТОЎКА (заканчэнне артыкула). У першыя гады пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ідэйна-мастацкі змест беларускіх

паштовак, нягледзячы на іх невысокую паліграфічную якасць, значна ўзбагаціўся. У 1924 – 1926 гг. Цэнтральнае бюро аб'яднання беларускіх пісьменнікаў «Маладняк» выдала ілюстраваныя паштоўкі з партрэтамі К. Каліноўскага, Янкі Купалы,

А. Чарвякова і інш. У 1925 г. Народны камісарыят поштаў і тэлеграфу СССР выдаў першыя беларускія неілюстраваныя паштоўкі для міжнароднай, а ў 1926 г. для ўнутранай карэспандэнцыі. У 1920 – 1930-я гг. у Беларусі паштоўкі выпускалі Беларуская дзяржаўнае выдавецтва, выдавецтвы Беларускага кіраўніцтва сувязі, Беларускага Чырвонага крыжа, газета «Звязда», Слуцкае таварыства краязнаўства і інш. Паштоўкі з краявідамі гарадоў Беларусі, партрэтамі Янкі Купалы, Якуба Коласа і інш. выпускалі выдавецтвы Масквы і Кіева. У Заходняй Беларусі паштоўкі з партрэтамі Ф. Скарыны, В. Цяпінскага, М. Багдановіча, Цёткі (А. Пашкевіч), А. Бурбіса і інш., з рэпрадукцыямі твораў мастакоў П. Сергіевіча, Я. Драздовіча, П. Мірановіча, з краявідамі, узорами арнаменту і інш. выпускалі «Беларускае выдавецкае таварыства» і інш. беларускія выдавецтвы ў Вільні, прыватныя выдавецтвы Гродна, Брэста, Слоніма, Навагрудка і інш., а таксама беларускія выдавецтвы ў Літве і Латвіі.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны прыкметнае месца ў савецкім мастацтве пачалі займаць тэмы гераізму і патрыятызму савецкага народа, любові да Радзімы і культурнай спадчыны народа, што адлюстравалася і ў развіцці мастацтва паштовак. Выйшлі паштоўкі з партрэтамі праслаўленых воінаў, партызанаў і падпольшчыкаў, дзеячаў гісторыі, навукі, культуры, вядомых пісьменнікаў, з выявамі помнікаў гісторыі і культуры Беларусі, з краявідамі рэспублікі і інш. у выдавецтвах Масквы,

Ленінграда, Кіева і інш., а ў Беларусі – у Дзяржаўным выдавецтве БССР, выдавецтве «Звязда» і з 1963 г. выдавецтве «Беларусь». З развіццём друкарскай і фатаграфічнай тэхнікі палепшыліся мастацкія якасці паштовак. Выдаюць паштовыя карткі і зямлякі, эмігранты з Беларусі ў ЗША, Аўстраліі, ФРГ ды інш. краінах. Ад 1960-х гг. мастацтва паштовак ствараюць мастакі П. Арлоў, У. Басалыга, С. Бутко, М. Гаўрыловіч, В. Кісялёва, І. Раманоўскі, У. Фокін, А. Хількевіч, М. Купава і інш., фатографы А. і М. Ананьіны, Г. Ліхтаровіч і інш.

Паштоўка кліўлендскіх беларусаў (ЗША)

Выданне Міхася Казлоўскага (1998 г.)

Сучасная паштоўка з выцінанкай